ים א טוש"ע או"ח סי' רכ :סעיף א ב ב טוש"ע או"ח סימן קל:

לאומרו

שבע זימנין לגזרו עלך. כך הוא

עלך אוים מפרש דשבע זימנין לריך

לומר חלמה טבה חזהי וכן לענות

אחריו. אבל ר"י לא היה רגיל

פותרי חלומות. פירש ר״י

הלחש שבע זימנין לגזרו

אלא שלש פעמים:

דמול שעת הלידה

רבינו חננאל

לעולם יצפה ואדם? לחלום עד עשרים ושתים שנה. אמר רב חנא בר [לואי] לאדם טוב מראין לו חלום רע וןלאדם רע מזראין לו חלום טוב. שכול שנותיו זארם טוב, שכןל שנותיו שלן דוד לא ראה חלום טוב, [וכל שנותיו ש]לאחיתופל לא ראה חלום רע. מי שראה חלום ונפשו עגומה ייטיבנו בפני שלשה. כלומר, יאמרו לו, טבא הוא רחמנא [לשויה] טבא הוא רחמנא [לשויה] טבא כול', עד ונימרו ליה שלש הפוכות שלש פדיות שלש שלומות כול׳. וכן מן . רחזא חלמא ולע ידע פתרוניה... [אל תקרי עלי עין אלא עולי עיין. ראה פי' ר"ח לעיל כ, א].

תורה אור השלם

1. אַלֶּה תֹּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בו שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני ב. וְיוֹסֵף בֵּן שָׁלֹשִׁים שָׁנָה 2. וְיוֹסֵף בֵּן שָׁלֹשִׁים בעמדו לפני פרעה מלך בְּצְרָים וְיַצֵּא יוֹסָף מִלְּפְּנִי מִצְרָים: יַבראשית מא מו מִצְרָים: בראשית מא מו מִצְרָים: בראשית א מו

:וְנֶגַע לֹא יִקְרֵב בְּאָהֱלֶּךְ תהלים צא

4. יָרְאַת יְיָ לְחַיִּים וְשָׁבַעַ יָלִין בַּל יִפְּקֶד רֶע: משלי יט כג 5. הַפַּבָתַ מִסְפָּדִי לְמֵחוּל לִי שַׂקִּי וַתְּאַזְרֵנִי תהלים ל יב פתחת

שְּתְּחָוּה תְּתִּלְם לְשָׁשׁוּן 6. אָז תִּשְׁמֵח בְּתוּלְה בְּמָחוֹל וּבַחֻרִים וּזְקַנִים יַחְדָּו וְהָפַּרָתִי אָבְלָם לְשָׁשׁוֹן וְנַחַמְתִּים וְשַׂמַּחְתִּים מִיגוֹנַם: ירמיהו לא יב מיגונם: ירמיהו לא יב 7. ולא אָבָה וְיָ אֵלֹהָיף לשְׁמֹע אֶל בְּלְעָם וַיַּהַפּף יְיָ אֵלהָיף לְּךְ אֶת הַקְּלְלָה לִבְרָבָה פִּי אָהַבְּךְּ יְיִ אֵלהָיף: דברים כג ו . פדה בשלום נפשי פָּוָרוֹ בְּשָׁרוֹם נַבְּשִׁרֹ מִמְּבָרְב לִי כִּי בְרַבִּים הָיוּ עַמְּדִי: תחלים נה יט
וּפְדוּיֵי יִי יְשָׁבוּן וּבָאוּ ציון בְּרָנָה וְשִׂמְחֵת עוֹלֶם עַל ראשָם שָשוֹן וְשִׁמְחָה

יַשִּׁיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וְאַנְחָה: ישִׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה: ישעיהו לה י 10. וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל שְׁאוּל הֵיוֹנְתְן יְבֶּטּוּת אֲשֶׁר עָשֶׁה הַיְשׁרְצָה הַגְּרוֹלְה הַוֹּאת בְּיִשְׁרְאַל חְלִילְה חַי יִיְ אַם יִפּל מִשְּׁצְרַת ראשוֹ אַרְצָה כִּי עִם אֱלֹהִים עָשָׁה הַיּוֹם בִּי עִם אֱלֹהִים עָשָׁה הַיּוֹם הַנָּה וַיִּפְדּוּ הָעָם אֶת יוֹנָתְן וְלֹא מֵת: שמואל א יד מה 11. בּוֹרֵא נִיב שְּׁפָּתִיִּם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לֶרְחוֹק וְלַקְרוֹב אָמַר יִיִּ וּרְפָּאתִיו:

12. ורוח לבשה את עמשי ראש הַשְּלוֹישִים לְּרְ בְּוֹיד וְעִמְּךְ בָּן יִשִּׁי שָׁלוֹם לְרְ וְשָׁלוֹם לְעוֹרָךְ כִּי עַוְרָךְ אָלֹהָיף וִיִּלָּבְלֹם דְּוִיד וִיִּהְנַם אַלֹהָיף וִיִּלָבְלֹם דִּוִיד וִיִּהְנַם

דברי הימים א יב יט 1.3 וְאָמֶרְתָּם כֹּה לֶחְי וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבִיתְרְּ שָׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר לְּי שְׁלוֹם: שמואל א כה ו

.14 בן פרת יוסף בן פרת עלֵי עָין בָּנוֹת צָעֲדָה עֲלֵי שוּר: בראשית מט כב 15. הַמַּלְאָך הַגֹּאֵל אֹתִי מְבֶּל רֶע יְבָרֵךְ אֶת הַגְּעָרִים תְיָקָרַא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם תְיִקָּרַא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אַבתי אַברהם ויצחק וידגו

קרב בְּקֵרֶב הָאָרֶץ: בראשית הו 16. בְּנָבְּלָי אַלְתְשָׁמָח וּבְּבָשְׁלוֹ אַל יָגַל לְבָּךָ: משלי כד יז 17. כִּי הַתְרְפִים דְּבְּרִי אַן וְהַפְּוֹסְמִים חְזוּ שְׁקֵר וַחָלְמוֹת הָשִׁוֹץ יְדָבּרוֹ הָבֶלְינָמִמוּן עַלֹבּן נְסְשׁנ בְּמוֹ צאן יֻעָנוּ כִּי אַן יְעָה: זכריה יב 18. וַיאמֶר שְׁמְעוּ נְאַ דְבֶרִר אִם יְהָטָּה בְּיִאבֶּב יִי בְּמֵרְאָה אַלִּיוֹ אַתְנְּדִּע בַּתְרִוֹם אַדְבָּר בּוֹ: במרבר יב ו 19. וְיְהִי בְּאַשְׁר פְּתֵר לְנוּי בָן הָיִה אֹתִי הַשְׁיב עַל בְּנִי וְאַתוֹ תְּלְה: בראשית מא יג 20. וְשָׁם אִתָּנִי נַעָר עָבָר יָשָׁר הַשְּבָּחִים וְּנְסְבֶּר לְנִוּ אָת הָלֹמֹתִינוּ אִישׁ בַּחְלֹמוֹ פָּתְר: בראשית מא יב

וההיא שעתא. דחלם אמיה לא הות: ילפה. שיתקיים: מיוסף. שלא נתקיימו השתחואות הללו עד עשרים ושתים שנה כשירד יעקב למלרים שכבר היה הרעב שתי שנים דכתיב כי זה שנתים הרעב (ברחשית מה): לחדם טוב מרחין לו חלום רע. כדי שידאג ולא יחטא ושיכפר לו עצבונו: לאדם רע מראין לו חלום טוב. כדי לשמחו שיאכל עולמו: ודוד לא ראה חלום טוב והא כחיב וכו' לא גרסיינן הכי. אלא גרסינן והא כסיב לא סאונה אליך רעה וגו'. קשיא לרב הונא דאמר לאדם טוב מראין לו חלום רע. ומשני איהו לא חזי אחריני חזו ליה חלום רע: וכי לא חזי איהו

הרואה פרק תשיעי

וגירסתו וכו הגירסא בע"י לאדם נווד מראיו לו חלום רנו ב) סנהדרין קג. ע"ש היטב, ג) לעיל יד. ע"ש, ד) לעיל כ. ב"מ פד. ב"ב היח: סוטה לו:. ב"ת פיז. ב"כ קימו. נקוטה נו., ס) [נדרים מ.], ו) [ע" מו' שבת קכח. ד"ה ונמן], ו) [לקמן נו.], ס) [לקמן נו: וקל"ע], ט) [ב"מ לח:],

הגהות הב"ח

(א) גמ' חלום רע איני והכתיב לא: (ב) רש"י ד"ה האי מאו דחליש מי שחלה החי מחן דחנים מי שחנה יומא קמא לא לגלי לא יגלה יום ראשון שמא יתרע מזליה הס"ד:

הגהות הגר"א

עלי עין עולי עין. שליטין על

העין ולא העין עולה בהן: אטרפא

דנחיריה דשמחליה. דופן השמחלי

של חוטמו: האי מאן דהליש. מי

שחלה (כ) דסני לי לחדי לי. ומתוך

כך ישוב חרון אף מעלי: **הרהורי**

לבו. מה שהוא מהרהר ביום:

רעיונך. מחשבותיך. וכן כל לשון

רעיון שבמקרא אינו לשון רלון אלא

לשון מחשבה חה יוכיח ורעיוניה

יבהלוניה (דניאל ד) וכי רלונו של

אדם מבהלו אלא מחשבותיו מבהלין

אותו: דקלא דדהבא. דבר שלא

הורגל לראות ולא הרהר בו מעולם: קופה דמחטה. נקב המחט:

א] גם' דעני לבורא אמן ואי כו'. נ"ב וכ"ה בטוש"ע אבל גירסת רי"ף ורא"ש וכי מהדרי כהני אפייהו לימא

מוסף תוספות

א. וז"ל התוס' רי"ש "ושב חזאי שבע זמנין והם עונים אחריו חלמא טבא עונים אווויר והכמא טבא חזית וכו' שבע זמנין, אבל ראיתי רבינו שלא היה נוהג לאומרו כי אם שלשה פעמים. ב. בתוס׳ רי"ש כתב. ואומר רבינו שהיו בני א שנולדו בשנה ובמזל ולא לפי החכמה דא"כ כמה בנ"א יכולים להיות פותרי חלומות אלא ודאי מזל שעה גורם שיתקיים החלום בשפתותיו אחר הפה.

מוסף רש"י

בשעה בא מן הדרך. והיינו באסלך, באשתך, כדאמרינן (מו"ק 1:) אין אהלו אלא אשחו, ובשעה אין אהלו אלא אשחו, ובשעה שאדם כא מן הדרך קשה לו כשימנא את אשתו ספה נדה יותר מנדה ודאים, שעל ספק יותר מיצר ויצרו תקפו ואומר מונע (סנהדרין קג.) או: ספק נדה, וכל שכן ודאי (ב"מ קז.) ערלי עין. מסולקין מן העין ערלי עין. מסולקין מן העין שלינה שולטת בהן (דעיד כ.) או: עולין למעלה מן העין האו: עולין למעלה שהיא אינה יכולה לשלוט בהו וב״מ סד. דנחיריה דשמאליה. עלה תרגומו טרפא, עלה השמאלי של חוטמו, כלומר, דופן של חוטמו, כלומר דופן (כת"י). מכאן ואילך. חזי דלא מתרפא (נדרים מ.). דמחטא. פיל שהיא חיה גדולה בנהב מחט (ב"מ לח:).

רב ניסים גאוו

אמימר ומר זוטרא ורב אשי הוו בהדי הדדי אמרי כל חד וחד מינן נימא מילתא דלא שמיע ליה לחברי׳ פתח חד מינייהו ואמר האי מאן . דחזאי חלמא ולא ידע מאי ילמדנו רבינו בפרשת נשא הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים אלו ס׳ אותיות

מעליותה הוה. כיון דלה חזי חלום וההיא שעתא אמיה לא הות א"ר לוי לעולם רע כדקאמר שלא יבהילוהו וחלום יצפה אדם לחלום מוב עד כ"ב שנה מנלן טוב לא כל שכן דלא חזי דהא החני מיוסף דכתיב יאלה תולדות יעקב יוסף כל ימיו של דוד לא ראה חלום טוב בן שבע עשרה שנה וגו' וכתיב בויוסף בן אם כן לא חזי חלום כלל: אלא שלשים שנה בעמרו לפני פרעה וגו' מן שבע. ז' לילות ילין ולא יפקד בשום שבסרי עד תלתין כמה הוי תלת סרי ושב חלום הרי הוא רע ושונאים אותו ואיו מראיו לו כלום: ומשני דחזי דשבעא ותרתי דכפנא הא כ"ב אמר רב ולא ידע מאי חזי. אדם טוב מראין הונא לאדם שמוב אין מראין לו חלום מוב לו חלום טוב ועד שלא יקיץ משתכח ולאדם רע אין מראין לו חלום רע תניא נמי ממנו כדי שלא ישמח: זקפא. גודל:

ברכות

גרים בחכמה: גרים ואין הדבר תלוי בחכמה: הרואה הכי כל שנותיו של דוד לא ראה חלום מוב וכל שנותיו של אחיתופל לא ראה חלום רע 🕪 והכתיב לא תאונה אליך רעה יואמר רב חסדא אמר רב ירמיה בר אבא שלא יבהילוך לא חלומות רעים ולא הרהורים רעים ונגע לא יקרב באהלך שלא תמצא אשתך ספק גדה בשעה שאתה בא מן הדרך אלא איהו לא חזי ליה אחריני חזו ליה וכי לא חזא איהו מעליותא הוא והאמר ר' זעירא מכל הלן שבעה ימים בלא חלום נקרא רע שנאמר משבע ילין בל יפקד רע אל תקרי שבע אלא שבע אלא הכי קאמר דחזא ולא ידע מאי חזא אמר רב הונא בר אמי אמר ר' פדת א"ר יוחנן הרואה חלום ונפשו עגומה ילך ויפתרנו בפני שלשה יפתרנו והאמר רב חסד'א חלמא דלא מפשר כאגרתא דלא מקריא אלא אימא "יטיבנו בפני שלשה ליתי תלתא ולימא להו חלמא טבא חזאי ולימרו ליה הגך טבא הוא וטבא ליהוי רחמנא לשוייה למב שבע זימנין לגזרו עלך מן שמיא דלהוי מבא ויהוי מבא ולימרו ג' הפוכות וג' פדויות ושלש שלומות שלש הפוכות •הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה יאז תשמח בתולה במחול ובחורים וזקנים יחדיו והפכתי אבלם לששון וגו' יולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם

ויהפוך וגו' שלש פרויות דכתיב •פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' יופרויי ה' ישובון וגו' ייויאמר העם אל שָאול היוָנתן ימות אשר עשה הישועה וָגו' שלש שלומות דכתיב ייבורא ניב שפתים שלְום שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו יוורוח לבשה את עמשי וגו' יואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וגו' אמימר ומר זומרא ורב אשי הוו יתבי בהדי הדדי אמרי כל חד וחד מיגן לימא מלתא דלא שמיע ליה לחבריה פתח חד מינייהו ואמר יהאי מאן דחוא חלמא ולא ידע מאי חוא ליקום קמי כהני בעידגא דפרסי ידייהו ולימא הכי רבש"ע אני שלך וחלומותי שלך חלום חלמתי ואיני יודע מה הוא בין שחלמתי אני לעצמי ובין שחלמו לי חבירי ובין שחלמתי על אחרים אם מובים הם חזקם ואמצם כחלומותיו של יוסף ואם צריכים רפואה רפאם כמי מרה על ידי משה רבינו וכמרים מצרעתה וכחזקיהו מחליו וכמי יריחו על ידי אלישע וכשם שהפכת קללת בלעם הרשע לברכה כן הפוך כל חלומותי עלי למובה ומסיים בהדי כהני דעני צבורא אמן ואי וא לא לימא הכי אדיר במרום שוכן בגבורה אתה שלום ושמך שלום יהי רצון מלפניך שתשים עלינו שלום פתח אידך ואמר האי מאן דעייל למתא ודחיל מעינא בישא לנקומ זקפא דידא דימיניה בידא דשמאליה וזקפא דידא דשמאליה בידא דימיניה ולימא הכי אנא פלוני בר פלוני ימורעא דיוסף קאתינא דלא שלמא ביה עינא בישא שנאמר יבן פורת יוסף בן פורת עלי עין וגו' סמורעא דיוסף קאתינא דלא אל תקרי עלי עין אלא עולי עין ר' יוםי בר' חנינא אמר מהכא יוידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין רעה שולמת בהם אף זרעו של יוסף אין עין רעה שולמת בהם ואי דחיל מעינא בישא דיליה ליחזי אטרפא דנחיריה דשמאליה פתח אידך ואמר האי מאן דחליש יומא קמא לא לגלי כי היכי דלא לתרע מזליה מכאן ואילך לגלי ®כי הא דרבא כי הוה חליש יומא קמא לא מגלי מכאן ואילך א"ל לשמעיה פוק אכריז רבא חלש מאן דרחים לי לבעי עלי רחמי ומאן דסגי לי לחדי לי וכתיב בנפול אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך פן יראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו שמואל כי הוה חזי חלמא בישא אמר דוחלומות השוא ידברו כי הוה חזי חלמא מבא אמר וכי החלומות השוא ידברו והכתיב ביחלום אדבר בו רבא רמי כתיב בחלום אדבר בו וכתיב וחלומות השוא ידברו לא קשיא כאן ע"י מלאך כאן ע"י שד א"ר ביונא בר זבדא א"ר עקיבא א"ר פנדא א"ר נחום א"ר בירים משום זקן אחד ומנו ר' בנאה עשרים וארבעה פותרי חלומות היו בירושלים פעם אחת חלמתי חלום והלכתי אצל כולם ומה שפתר לי זה לא פתר לי זה וכולם נתקיימו בי לקיים מה שנאמר יכל החלומות הולכים אחר הפה אטו כל החלומות הולכים אחר הפה קרא הוא אין וכדרבי אלעזר דא"ר אלעזר מנין "שכל החלומות הולכין אחר הפה שנאמר יוויהי כאשר פתר לנו כן היה אמר רבא והוא דמפשר ליה מעין חלמיה שנאמר יאיש כחלומו פתר ביוירא שר האופים מנא ידע א"ר אלעזר מלמד שכל אחד ואחד הראוהו חלומו ופתרון חלומו של חבירו יא"ר יוחגן השכים ונפל לו פסוק לתוך פיו הְרי זו נבואה קטנה ואמר ר' יוחגן ג' חלומות מתקיימין חלום של שחרית וחלום שחלם לו חבירו וחלום שנפתר בתוך חלום ויש אומר אף חלום שנשנה שנאמר ביועל השנות החלום וגו' אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן אין מראין לו לאדם שנשנון שנאכון ביועל וושנור וווולום הנו אבו היו שבוואל בו נובוב או יבון און בו זהן לו לבכך אלא מהרהורי לבו שנאמר בּאנת מלכא רעיונך על משכבך סליקו ואיבעית אימא מהכא ביורעיוני לבבך תנדע אמר רבא תדע דלא מחוו ליה לאינש לא דקלא דדהבא ולא ייפילא דעייל בקופא דמחמא:

שבברכת כהנים כולם אחווי חרב שכל אחד ואחד שמו של הקב״ה נוכר בו יברכך ה' יאר ה' ישא ה' איש חדבו על ירכו מה ראתה ירך נזכרת כן אפילו רואה אדם בחלומו החרב שלופה ונתונה בצוארו וקוטע את ירכו משכים לבוקר והולך לבית הכנסת מפחד שראה בלילות בחלומו ורואה את הכהנים נושאין את כפיהם והחלום הרע מתבטל ממנו לכך נאמר מפחד בלילות: